

Regeringen

Familier i alle regnbuens farver

AUGUST 2024

Indhold

Forord.....	3
Indledning.....	4
LGBT+ familier i Danmark skal anerkendes.....	5

Forord

Ikke alle, men rigtig mange mennesker drømmer om at skabe nyt liv, danne familie og få børn. Det er uanset, hvem man er, og om man er LGBT+ person eller ej. For det at sætte børn i verden, tage vare på dem og se dem komme videre ud i livet er en smuk og stor gave.

Historisk har det ikke altid været lige accepteret i det danske samfund for homoseksuelle at få børn. Det var eksempelvis først i 2007, at det blev muligt for lesbiske kvinder at få hjælp af sundhedspersoner til fertilitetsbehandling. Nogle LGBT+ personer har gennem tiden brudt normen og dannet familie på trods.

I takt med at der i lovgivningen er åbnet mere og mere op for mulighederne for som homoseksuelle at skabe familie, er der kommet flere og flere familier til i alle regnbuens farver. Samtidig er der kommet en langt større anerkendelse af, at familier er andet og meget mere end far, mor og børn. Det er glædeligt, for som samfund skal vi anerkende og imødekomme forskellige familieformer. I Danmark skal ingen forældre eller børn opleve, at deres familie er "forkert" eller mindre værd.

Regeringen har allerede taget flere skridt i retning af større anerkendelse af og flere muligheder for at danne familie for LGBT+ personer. Det gælder muligheden for partnerægdonation for et lesbisk par, indførelse af medfaderskab som et retligt forældreskab og forbedrede forhold ved surrogataftaler.

Regeringen ønsker med otte initiativer at tage nye skridt, der øger anerkendelsen af og mulighederne for de LGBT+ familier, hvor der er tre eller fire forældre.

Danmark skal være et samfund med frihed for den enkelte. Hvor seksuel orientering eller kønsidentitet ikke er afgørende for ens trivsel og muligheder i livet. Hvor vi står fast på retten til at være, den man er, elske den man gør. Og hvor vi insisterer på, at der skal være frihed, lige muligheder og plads til forskellighed. Det gavner ikke alene LGBT+ personer, men alle i det danske samfund.

God læselyst

Marie Bjerre

Indledning

Danmark er historisk gået foran i forhold til LGBT+ rettigheder. Det så man bl.a., da Danmark som det første land i verden gjorde det muligt for par af samme køn at indgå registreret partnerskab og senere at stifte familie.

Regeringen foreslår derfor en række initiativer, som skal give sociale forældre – det vil sige de ikke-retlige forældre – i LGBT+ familier med tre eller fire forældre flere muligheder for at tage del i forældreskabet.

Regeringen ønsker at tage endnu nogle skridt for at skabe flere muligheder for LGBT+ familier.

Flere muligheder for sociale forældre i LGBT+ familier

Initiativer

1. Mulighed for lavere beskatning af arv og gaver
2. Fertilitetsbehandling
3. Deling af forældremyndighed ved en anden forældremyndighedsindehaver død
4. Undersøgelse af muligheden for, at en social forælder kan blive retlig forælder ved dødsfald
5. Foranalyse af digital adgang til offentlige løsninger til børns voksenansvarlige, herunder sociale forældre
6. Styrket juridisk rådgivning i LGBT+ Danmark
7. Viden og vejledning om mulighederne for LGBT+ familiedannelse
8. Viden til sundhedspersonale mv.

LGBT+ familier i Danmark skal anerkendes

Familier i Danmark er forskellige, og der er i dag mange måder at danne og være familie.

Mange LGBT+ personer stifter familie. Undersøgelser viser, at der er ca. 58.300 LGBT+ familier i Danmark, som har børn under 18 år.¹ Hver tredje lesbisk, bøsse og biseksuel har børn.² Og antallet af LGBT+ børnefamilier, hvor forældrene er gift eller registrerede partnere med en af samme køn, er mere end seksdoblet de sidste 20 år.³

I Danmark skal alle familier føle sig anerkendt. Ingen – slet ikke børn – skal opleve, at deres familie er forkert. To fædre, to mødre eller flere forældre er familier på lige fod med en familie med en mor og en far. Lovgivningen skal derfor også med udgangspunkt i barnets bedste anerkende og muliggøre, at der er mange måder at danne og være familie.

Der er i de seneste år taget forskellige initiativer for at give LGBT+ personer flere muligheder for at danne familie.

Eksisterende initiativer i forhold til LGBT+ familier

Smidiggørelse af registrering af medmoderskab

I februar 2022 blev der vedtaget et lovforslag, der betyder, at reglerne for medmoderskab smidiggøres, så medmoderskabet registreres automatisk. Det indebærer en afskaffelse af kravet om deltagelse af en sundhedsperson som betingelse for fastslåelse af medmoderskab. Reglerne forventes at blive sat i kraft i løbet af 2024.

Partnerægdonation uden sundhedsfaglig begrundelse

For at gøre det lettere for par bestående af to kvinder at skabe den familie, de ønsker, indgik regeringen, Socialistisk Folkeparti, Liberal Alliance, Danmarksdemokraterne, Enhedslisten, Radikale Venstre og Alternativet den 31. januar 2024 en aftale, som skal gøre det lovligt at donere et æg til sin partner – uden en sundhedsfaglig begrundelse. Et ønske om, at begge kan tage del i graviditeten og føle sig biologisk knyttet til barnet, er tilstrækkelig. Partnerægdonation uden sundhedsfaglig begrundelse gøres muligt på private klinikker mod egenbetaling. Ændringen forudsætter en ændring af lov om assisteret reproduktion, og der arbejdes mod, at lovliggørelsen kan træde i kraft den 1. januar 2025.

1 VIVE (2023): LGBT+ familier med tre eller fire forældre

2 Greve et al (2022): En kortlægning af homo- og biseksuelle samt transpersoners levevilkår og samfundsdeltagelse

3 Danmarks Statistik (2022): FAM44N

Forbedret retsstilling i forbindelse med udenlandske surrogataftaler

Regeringen, Socialistisk Folkeparti, Liberal Alliance, Danmarksdemokraterne, Det Konservative Folkeparti, Radikale Venstre og Alternativet indgik den 5. februar 2024 en politisk aftale, der forbedrer retsstillingen for de børn, der kommer til Danmark på grundlag af en udenlandsk surrogataftale. Det bliver med aftalen muligt for Familieretshuset hurtigt at træffe en dansk afgørelse om forældreskab. Ansøgningen kan indgives fra udlandet, og Familieretshuset vil med afsæt i, hvad der er bedst for barnet, træffe en hurtig afgørelse om forældreskab med virkning tilbage fra barnets fødsel. Det vil ikke være en forudsætning, at forældreskabet er tillagt den tiltænkte forælder i udlandet. Dette vil være en fordel for eksempelvis mandlige par, der har indgået en surrogataftale i et land, hvor forældreskab ikke kan fastlægges for homo- seksuelle par i forening. Der forventes fremsat lovforslag i efteråret 2024, med henblik på at reglerne træder i kraft den 1. januar 2025.

Forbedrede forhold i forbindelse med nationale, altruistiske surrogataftaler

I forbindelse med ovenstående aftale fra den 5. februar 2024 er det ligeledes besluttet at skabe tryggere vilkår for de børn, der bliver født gennem altruistiske surrogataftaler i Danmark. Det vil sige surrogataftaler, hvor surrogatmoren ikke modtager betaling. Med aftalen er der lagt op til, at man kan blive forælder i forbindelse med barnets fødsel uden behov for, at man skal gennemføre en stedbarns adoption. Der vil dog blive stillet en række krav, der skal sikre, at aftalen er ikke-kommerciel, og at hensynet til surrogatmoren iagttages. Der forventes fremsat lovforslag i efteråret 2024, med henblik på at reglerne træder i kraft den 1. januar 2025.

Indførelse af medfaderskab som retligt forældreskab

I forbindelse med at forældreskab ved surrogataftaler kan fastslås ved barnets fødsel, indføres "medfaderskab" som et nyt retligt forældreskab i børneloven med samme rettigheder og pligter som de øvrige forældreskaber.

Nogle LGBT+ familier består af tre og fire forældre, der alle er med fra barnets tilblivelse, og som ønsker at have en forældrerelation til barnet.

I Danmark har et barn to retlige forældre. Det

ønsker regeringen ikke at ændre på, da potential for konflikt kan øges, hvis flere voksne end barnets retlige forældre får ret og dermed også pligt til at træffe beslutninger om barnets forhold og hverdag.

Faktaboks**Retlige forældre**

I Danmark har et barn to retlige forældre. De juridiske rettigheder og pligter ved et retligt forældreskab omfatter bl.a. forsørgelsespligt, arveret, forældremyndighed og samvær.

Sociale forældre i LGBT+ familier

Sociale forældre er i denne sammenhæng de ikke-retlige forældre i LGBT+ familier, hvor der inden barnets fødsel er en aftale om, at tre eller fire voksne skal fungere som forældre til barnet.

Det kan eksempelvis være familier, hvor et lesbisk par, der er de retlige forældre, stifter familie med en homoseksuel mand og dennes eventuelle partner, som er de sociale forældre. Eller en enlig kvinde, der er den retlige mor, som stifter familie med et mandligt par, hvor den ene mand er retlig far og den anden mand er social forælder.

I LGBT+ familier med tre eller fire forældre kan de ikke-retlige forældre – de såkaldte sociale forældre – opleve en række udfordringer i hverdagen og manglende anerkendelse af deres tilknytning til barnet.

Det kan eksempelvis være manglende adgang til offentlige digitale systemer med oplysninger om barnet, som gør det sværere for de sociale forældre at tage del i barnets hverdag, og som kan bidrage til en oplevelse af manglende anerkendelse som forældre.

Der er allerede nogle muligheder for sociale forældre i lovgivningen. Eksempelvis kan et barn få

en social forælders efternavn, hvis der ikke er tale om et beskyttet efternavn. Og i situationer, hvor en social forælder er gift med barnets retlige forælder, vil arv og gaver fra den sociale forælder til barnet kunne omfattes af den lavere beskatning for den nærmeste familie. Med aftalen om øremærket orlov, hvor retlige forældre har fået mulighed for at dele noget af orloven med en social forælder, er der allerede taget ét skridt for at give sociale forældre flere muligheder for at tage del i forældreskabet.

LGBT+ familier bruger typisk mange kræfter og energi på at søge oplysninger, inden de stifter familier, og reglerne og lovgivningen på området kan være svær at finde rundt i.

Faktaboks

Overdragelse af orlov til sociale forældre

Med aftalen om øremærket orlov fra 2021 er det besluttet at gøre det muligt for de retlige forældre at overdrage de orlovsuger, som ikke er øremærket, til op til to sociale forældre.

Sociale forældre er i barselsloven defineret som:

- Den retlige forælders ægtefælle.
- Den retlige forælders samlevende, som har levet i et ægteskabslignende forhold med en forælder i mindst to år.
- En kendt donor med en forældrelignende relation til barnet.
- Den kendte donors ægtefælle eller samlevende med en forældrelignende relation til barnet.

Reglerne er trådt i kraft den 1. januar 2024, og muligheden gælder dermed for børn, som er født herefter.

Regeringen foreslår med nedenstående initiativer at give sociale forældre yderligere muligheder samt at styrke viden og rådgivningen på området.

Forslag til initiativer

1. Mulighed for lavere beskatning af arv og gaver

Boafgiftslovens regler indebærer en lavere beskatning af arv og gaver fra retlige forældre til deres børn samt fra den nærmeste familie eksempelvis stedforældre, plejeforældre eller samboende (15 pct.).

Sociale forældre, der ikke er gift eller samlevende med en af de retlige forældre eller bor sammen med barnet, er i dag ikke omfattet af barnets nærmeste familie. Arv og gaver mellem barnet og den sociale forælder, som ikke anses for nærmeste familie, beskattes med en højere afgift på 36,25 pct. for arv og op til ca. 52 pct. i indkomstskat for gaver, der ikke er lejlighedsgaver.

Derfor foreslår regeringen at udvide mulighederne for, at arv og gaver fra en social forælder, der er genetisk forælder til barnet, kan omfattes af den lavere beskatning for den nærmeste familie.

Konkret gennemføres dette ved ændring af boafgiftsloven.

2. Fertilitetsbehandling

I dag tilbydes fertilitetsbehandling i det offentlige til enlige kvinder og par uafhængigt af køn. LGBT+ familier, hvor de ønskede biologiske forældre ikke er et par – eksempelvis den ene kvinde i et lesbisk par og en homoseksuel mand - har derfor i dag som udgangspunkt ikke mulighed for fertilitetsbehandling i det offentlige, uden at manden behandles som sæddonor.

Derfor foreslår regeringen, at processen for fertilitetsbehandling smidiggøres til gavn for både familierne og i nogle tilfælde sundhedspersonalet. Det gøres ved at ændre muligheden for fertilitetsbehandling i henhold til lov om assisteret reproduktion til at omfatte LGBT+ familier, så en mandlig part betragtes som partner i forbindelse med fertilitetsbehandlingen i stedet for at blive betragtet som kendt sæddonor.

Konkret gennemføres dette ved en ændring af lov om assisteret reproduktion senest i 2026.

3. Deling af forældremyndighed ved en forælders død

Ved en forældremyndighedsindehavers død overgår den fulde forældremyndighed i udgangspunktet til den anden forældremyndighedsindehaver, hvis der var fælles forældremyndighed ved dødsfaldet. I dag er det ikke muligt for den tilbageværende forældremyndighedsindehaver at dele sin eneforældremyndighed med barnets sociale forælder, hvis de ikke danner par eller er samlevende.

Når en forælder går bort, er det en ekstrem sårbar situation for barnet, og det er vigtigt med så stor stabilitet i familien som muligt.

Derfor foreslår regeringen, at det gøres muligt for den efterlevende forældremyndighedsindehaver at dele forældremyndigheden med en social forælder, der er barnets genetiske forælder, selvom parterne ikke er gift eller samlevende.

Konkret gennemføres dette ved ændring af forældreansvarsloven.

4. Undersøgelse af muligheden for, at en social forælder kan blive retlig forælder ved dødsfald

Dør den ene retlige forælder, er det i dag ikke muligt for barnets sociale forælder at blive retlig forælder, hvis den sociale forælder ikke danner par og bor sammen med den tilbageværende retlige forælder.

Derfor vil regeringen undersøge mulighederne for, at en retlig forælder ved den anden retlige forælders død gennem en familieadoption kan dele sit retlige forældreskab med en social forælder, der har haft en forælderrolle for barnet siden barnets fødsel, selvom parterne ikke er gift eller samlevende.

5. Foranalyse af digital adgang til offentlige løsninger til børns voksenansvarlige, herunder sociale forældre

I dag oplever bl.a. LGBT+ familier udfordringer i det daglige som følge af manglende adgang til offentlige digitale løsninger. Eksempelvis har sociale forældre som udgangspunkt ikke adgang til barnets sundhedsoplysninger og digitale sundhedskort, de modtager ikke digital post om barnet, og der er ikke automatisk adgang til AULA. Udfordringerne gør sig også gældende for eksempelvis sammenbragte familier, plejefamilier mv.

I aftalen om en ambitiøs og ansvarlig strategi for Danmarks digitale udvikling fra februar 2024 er det derfor besluttet at gennemføre en foranalyse, der skal afdække mulige scenarier for, hvordan børns voksenansvarlige, herunder sociale forældre, kan få lettere adgang til offentlige digitale løsninger med betydning for familiernes hverdag.

Der er afsat 1,5 mio. kr. til foranalysen, som forventes færdig senest ved udgangen af 2025.

6. Styrket juridisk rådgivning i LGBT+ Danmark

Lovgivningen, der regulerer familiedannelse for LGBT+ personer, eksempelvis om medmoderskab og assisteret reproduktion, er kompleks. Den kan derfor give anledning til usikkerhed og tvivl om de muligheder og forpligtelser, der er, når man ønsker at stifte familie.

Siden 2022 har LGBT+ Danmark fået tilskud til juridisk rådgivning, hvor en jurist hjælper LGBT+ familierne med at få overblik over deres muligheder og at navigere i systemet i forhold til familiedannelse. Tilskuddet udløber efter 1. halvdel af 2025.

Derfor foreslår regeringen, at tilskuddet til LGBT+ Danmark til juridisk rådgivning forlænges og styrkes i 2025-2028 for, at der fortsat er rådgivning af LGBT+ familierne på området.

Regeringen vil søge opbakning til at afsætte 0,6 mio. kr. i 2025 og 1,2 mio. kr. årligt i 2026-2028 i forhandlingerne om SSA-reserven for 2025-2028 til LGBT+ Danmark.

7. Viden og vejledning om mulighederne for LGBT+ familiedannelse

I 2023 blev hjemmesiden www.LGBTfamilie.dk oprettet i et samarbejde mellem Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Familieretshuset og LGBT+ Danmark med henblik på at etablere én samlet indgang for oplysning om gældende familieretlig og sundhedsretlig lovgivning i relation til LGBT+ familiedannelse. Finansieringen af hjemmesiden udløber efter 1. halvår 2025.

Derfor foreslår regeringen at forlænge finansieringen af hjemmesiden, så der fortsat sikres oplysning og vejledning om de eksisterende regler og muligheder for LGBT+ familiedannelse og forældreskab.

Hjemmesiden udvides desuden med vejledning om de muligheder, der allerede er for sociale forældre i nogle af familiekonstellationerne, eksempelvis for barsel, efternavn og lav boafgift,

og den opdateres med anden ny lovgivning på området, eksempelvis om surrogataftaler og partnerægdonation uden sundhedsfaglig begrundelse.

Regeringen vil søge opbakning til at afsætte 0,2 mio. kr. i 2025 og 0,3 mio. kr. årligt i 2026-2028 i forhandlingerne om SSA-reserven for 2025-2028.

8. Viden til sundhedspersonale

Nogle sociale forældre kan opleve, at sundhedspersonale mv. mangler viden om familiedannelse i LGBT+ familier, samt begrænsninger i hvor mange forældre der kan deltage i konsultationer, scanninger, fødsel mv.

Der er ikke eksplicite regler, der forhindrer deltagelse af flere personer i fx scanninger og fødsler. Det beror på en konkret individuel vurdering.

For at understøtte at sundhedspersonalet har den rette viden om LGBT+ familiedannelse, vil Indenrigs- og Sundhedsministeriet sende et brev til relevante aktører (Danske Regioner, KL, sundhedsfaglige organisationer mv.).

Familieretshuset hjemmeside, www.LGBTfamilie.dk, vil blive opdateret med oplysninger om muligheden for at deltage i jordemoderkonsultationer mv.

Familier i alle regnbuens farver

August 2024

Digitaliserings- og Ligestillingsministeriet
Stormgade 2-6
1470 København K

Tlf. : +45 72 28 24 00
E-mail: digmin@digmin.dk

ISBN 978-87-94449-11-3 (digital version)

Design: Kailow A/S
Forsidefoto: iStock | Maria Saifutdinova

Publikationen kan hentes på
www.regeringen.dk
www.digmin.dk

Digitaliserings- og Ligestillingsministeriet

Stormgade 2-6
1470 København K

Tlf. : +45 72 28 24 00
E-mail: digmin@digmin.dk